

คุณภาพของประชาธิปไตยในอิสราเอล

The Quality of Democracy in Israel

ไพลิน กิตติเสรีชัย*

Pailin Kittisereechai

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงปัญหาของคุณภาพประชาธิปไตยในประเทศที่ถือว่าเป็นประชาธิปไตยเสรีแล้วอย่าง “อิสราเอล” ถึงแม้องค์กรอย่าง Freedom House จะจัดให้อิสราเอลอยู่ในหมวดหมู่ของประเทศที่ “เสรี” (free) แต่หากพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงแล้วจะพบอุปสรรคสองประการสำคัญที่กีดกอนคุณภาพประชาธิปไตยของอิสราเอล ประการแรก ปัญหาของการดำรงไว้ซึ่งความเป็น “รัฐยิว” ที่ก่อให้เกิดระบอบที่เรียกว่า “ชาติพันธุ์ประชาธิปไตย” (ethnocracy) กล่าวคือตรรกะของรัฐในการจัดสรรทรัพยากรให้กับสังคมวางอยู่บนเงื่อนไขของ “เชื้อชาติ” (ethnicity) ไม่ใช่ “สัญชาติ” (nationality) และนโยบายสาธารณะที่ออกมามักจะสะท้อนผลประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอำนาจนำในสังคมอุปสรรคประการที่สองคือการที่อิสราเอลต้องเผชิญปัญหาความมั่นคงมาตั้งแต่ก่อนก่อตั้งรัฐในปี 1948 จนถึงปัจจุบันที่การเจรจาสันติภาพกับปาเลสไตน์ก็ยังไม่มีความสำเร็จในอนาคตอันใกล้ ฉะนั้นประเด็นความมั่นคงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับอิสราเอลซึ่งย่อมส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงโดยตรง

* ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social
Science, Kasetsart University, Corresponding author, e-mail : fsocplkc@ku.ac.th

อย่างกองทัพมีบทบาทอย่างมากในการปกครองประเทศ และ“เหตุผลด้านความมั่นคง” มักถูกใช้เป็นข้ออ้างหลักในการทำการใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของปัจเจกในวิถีประชาธิปไตย

คำสำคัญ : ประชาธิปไตย, รัฐยิว, อิสราเอล, ชาตินิยมชาวยิว, ความมั่นคง

Abstract

This article aims to discuss the problems regarding the quality of democracy in Israel, a country considered by renowned nonpartisan organizations like Freedom House as a liberal democratic one. Despite the excellent rating in the advancement of her democracy, there are two crucial features in Israel that deteriorate the quality of the country's democratic regime. The first one is that the Israeli government distributes resources according to ethnicity rather than nationality. The strong desire of Israel to maintain the status of “Jewish State” has shaped the Israeli society towards “ethnocracy” rather than “democracy”. The second feature has to do with the fact that the security issue has been extremely important in Israeli politics since before the establishment of the state in 1948. Therefore, the Israeli army has been an important actor in Israeli politics all along and security reasons have occasionally been used as an excuse to violate individual rights which should be protected in democratic regimes.

Keywords : democracy, Jewish State, Israel, ethnocracy, security

คำถามที่ว่า “ประชาธิปไตยกำลังเสื่อมถอยหรือไม่” หรือ “Is Democracy in Decline?” คือหัวข้อหลักของ Journal of Democracy ฉบับครบรอบ 25 ปี ของวารสารที่เผยแพร่ออกมาในเดือนมกราคมปี 2015 ดังนั้นแล้ว บทความของนักวิชาการในวารสารฉบับนี้จึงเป็นความพยายามตอบคำถามดังกล่าว ในบทความเรื่อง “Facing Up to the Democratic Recession” ของ Larry Diamond (2015) และ “Why is Democracy Performing So Poorly?” ของ Francis Fukuyama (2015) ได้สรุปสาเหตุสำคัญของการเสื่อมถอยของสถานการณ์ประชาธิปไตยว่าเกิดมาจาก “bad governance” หรือการบริหารจัดการที่ไม่ดี โดย Diamond ได้ขยายความว่าปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการขาดหลักการที่สำคัญสองประการคือ หลักนิติธรรม (rule of law) และ ความโปร่งใส (transparency) (Diamond, 2015, 148) เช่นเดียวกับ Fukuyama (2015, 12) ที่ระบุถึงสถาบันพื้นฐานสามประการที่ประเทศประชาธิปไตยเสรี (liberal democracy) ต้องมี ได้แก่ รัฐ หลักนิติรัฐ และการตรวจสอบตามวิถีประชาธิปไตย (democratic accountability) โดยทั้งสองบทความได้พยายามยกตัวอย่างหลายประเทศที่มีปัญหาเรื่อง “อธรรมาภิบาล” อันส่งผลให้ไม่สามารถสร้างความมั่นคงเป็นปึกแผ่นให้กับระบอบประชาธิปไตยได้ (democratic consolidation) เช่น ตุรกี ยูเครน เวเนซุเอลา รวมถึงประเทศไทยที่ต้องเผชิญกับวิกฤตทางการเมืองและจบลงด้วย “รัฐประหาร” หลายต่อหลายครั้ง แต่สิ่งที่บทความทั้งสองชิ้นไม่ได้กล่าวถึงแต่ผู้เขียนคิดว่าเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องพิจารณาเพื่อนำไปสู่การป้องกัน แก้ไขปัญหาการเสื่อมถอยของประชาธิปไตยในระยะยาวต่อไป ก็คือ คุณภาพของระบอบประชาธิปไตยในประเทศที่ได้ขึ้นชื่อว่าปกครองด้วย “ระบอบประชาธิปไตยเสรี” (liberal democracy) และได้พัฒนาประชาธิปไตยจนเป็นปึกแผ่นและมั่นคงแล้ว โดยกรณีศึกษาที่จะกล่าวถึงในบทความชิ้นนี้คือ “อิสราเอล” โดยจะชี้ให้เห็นถึงปัจจัยหลักสองประการที่ส่งผลกระทบในแง่ลบต่อคุณภาพของประชาธิปไตยในอิสราเอล โดยปัจจัยแรก คือ ปัญหาของการดำรงไว้ซึ่งความเป็น “รัฐยิว” ที่ก่อให้เกิดระบอบที่เรียกว่า “ชาติพันธุ์ชาวยิว” (ethnocracy) และประเด็นที่สองคือ การที่อิสราเอลต้องเผชิญปัญหาความมั่นคงมาตั้งแต่ก่อนก่อตั้งรัฐในปี 1948 จนถึงปัจจุบันที่การเจรจาสันติภาพกับปาเลสไตน์ก็ยังไม่มีความคืบหน้า

สำเร็จได้ในอนาคตอันใกล้ และในบรรดาประเทศเพื่อนบ้านอาหรับมีเพียงอียิปต์และจอร์แดนเท่านั้นที่มีการทำสัญญาสันติภาพกับอิสราเอล ฉะนั้นประเด็นความมั่นคงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับอิสราเอลซึ่งย่อมส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงโดยตรงอย่างกองทัพมีบทบาทอย่างมากในการปกครองประเทศ แล้วภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวอิสราเอลสามารถดำรงความเป็นเสรีประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใด

ประชาธิปไตยหรือ “ชาติพันธุ์ชาติไทย”?

“The very idea of a state being both Jewish and democratic is seen by some to be a contradiction in terms, the apparent ethno-religious basis of what it means to be an Israeli being antithetical to the idea of nationality and citizenship grounded in territorial affinity and cultural pluralism. In this regard, the term ‘ethnocracy’ is seen by some as providing a more accurate template in any assessment of state-society relations in Israel.” (Jones & Murphy, 2002, 31)

การดำรงไว้ซึ่งความเป็นรัฐยิวนั้นเป็นเป้าหมายหลักแห่งชาติของอิสราเอล และเจตนารมณ์ดังกล่าวได้ถูกบรรจุอยู่ในเอกสารสำคัญของชาติหลายชิ้น เช่น ปฏิญญาก่อตั้งรัฐอิสราเอล (The Declaration of the Establishment of the State of Israel) ตลอดจนกฎหมายพื้นฐานที่เรียกว่า Basic Law ของอิสราเอล ซึ่งเป็นเอกสารที่กำหนดทิศทางและข้อมูลขั้นพื้นฐานของประเทศ (ทำหน้าที่คล้ายรัฐธรรมนูญ แต่ไม่ใช่กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนื่องจากอิสราเอลใช้ระบบรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่ได้มีการรวบรวมเป็นกฎหมายฉบับเดียว (uncodified institution)) โดยหลักการพื้นฐานประการแรกได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “อิสราเอลคือ ‘บ้านของชาวยิว’ เป็นพื้นที่ที่ชาวยิวสามารถมีสิทธิในการ

กำหนดใจตัวเองตามสิทธิทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม”¹ การดำรงไว้ซึ่งความเป็นรัฐยิวนั้นตามมาด้วยพันธกิจหลายประการ เช่น การออกกฎหมาย “Law of Return” ในปี 1950 เพื่ออนุญาตให้คนยิวที่อาศัยอยู่ในประเทศต่างๆ บนโลกได้กลับมาอยู่ใน “ดินแดนพันธสัญญา” และยังประสานงานกับประเทศต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการย้ายถิ่นฐานกลับมา นอกจากนี้ยังมีนโยบายปกป้องชุมชนชาวยิวในที่ต่างๆ ที่ตกอยู่ในอันตราย² และที่สำคัญการรักษาความมั่นคงในแบบ “รัฐยิว” นั้นคือการทำให้ประเทศอิสราเอลเป็นดินแดนที่มีชาวยิวเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ฉะนั้นแล้วรัฐบาลจึงจำเป็นต้องพยายามดึงดูด “ชาวยิว” ให้มาตั้งรกรากและอยู่อาศัยให้มากที่สุดเพื่อจะได้ดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์และความอยู่รอดของรัฐและชาวยิว โดย Oren Yiftachel (1997, 507) เรียกกระบวนการปกครองในลักษณะนี้ว่า “ชาติพันธุ์ธิปไตย” หรือ “ethnocracy” อันวางอยู่บนหลักการที่สำคัญสองประการ ประการแรก ธรรมชาติของรัฐในการจัดสรรทรัพยากรให้กับสังคมวางอยู่บนเงื่อนไขของ “เชื้อชาติ” (ethnicity) ไม่ใช่ “สัญชาติ” (nationality) และประการที่สอง นโยบายสาธารณะสะท้อนผลประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอำนาจนำในสังคม คำถามที่ตามมาคือการจัดความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสามารถทำให้เกิดสังคมที่พลเมืองมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันตามระบอบประชาธิปไตยเสรีได้จริงหรือไม่ แต่ก่อนที่จะตอบคำถามดังกล่าว ผู้เขียนจะขออธิบายก่อนว่าในสังคมอิสราเอลนั้นประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่แตกต่างกันกี่ประเภท และนอกจากประเด็นทางชาติพันธุ์แล้ว ยังมีการแบ่งแยกในประเด็นความเชื่อทางศาสนาอีกด้วย

¹ แปลจากประโยคที่ว่า “The State of Israel is the National Home of the Jewish People; wherein the Jewish People fulfills its yearning for self-determination in accordance with its historical and cultural heritage.” เข้าถึงได้ที่เว็บไซต์กระทรวงยุติธรรม [http://index.justice.gov.il/StateIdentity/InformationInEnglish/Documents/Basic%20Law%20110911%20\(1\).pdf](http://index.justice.gov.il/StateIdentity/InformationInEnglish/Documents/Basic%20Law%20110911%20(1).pdf)

² เช่น การช่วยเหลือชาวยิวราว 35,000 คนให้อยู่รอดจากเยเมนในระหว่างเดือนพฤษภาคม 1948 และ พฤศจิกายน 1949 ในปี 1984 ช่วยอพยพชาวยิวออกจากเอธิโอเปีย ในช่วงที่ประเทศประสบปัญหาการขาดแคลนอาหารที่ร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งในรอบศตวรรษ และยังมีกรลักลอบช่วยเหลือชาวยิวในซาราเยโวในปี 1994 ในช่วงสงครามบอสเนีย โดยมอสсад (Mossad) ซึ่งเป็นหน่วยสืบราชการลับหน่วยหนึ่งในอิสราเอล

ความแตกต่างของ “ยิว” ในสังคมอิสราเอลนั้นสามารถแบ่งได้โดยเกณฑ์สองเกณฑ์หลักๆ ก็คือ เกณฑ์ถิ่นกำเนิด และเกณฑ์ความเชื่อทางศาสนา โดยเกณฑ์ถิ่นกำเนิดนั้นสามารถแบ่งชาวยิวในอิสราเอลออกเป็นสามกลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ อัชเคนาซิม (*Ashkenazim*) ซึ่งเป็นชาวยิวที่อพยพมาจากยุโรปกลางโดยส่วนมากจะมาจากเยอรมนี ซีฟาร์ดีม (*Sephardim*) คือเป็นลูกหลานที่สืบเชื้อสายมาจากชาวยิวที่เคยอยู่ในสเปนและโปรตุเกสแต่ถูกเนรเทศออกมาโดยคริสตจักรในช่วงศตวรรษที่ 15 และกลุ่มสุดท้ายคือ มิซราฮิม (*Mizrahim*) ซึ่งเป็นยิวที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในบริเวณตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ พวกซีฟาร์ดีมเองหลังจากที่ถูกเนรเทศมาจากสเปนและโปรตุเกสก็อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือทำให้สองกลุ่มหลังมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน และมีความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันทางการเมืองมากกว่าพวกแรก จากการสำรวจของ ADVA ซึ่งเป็นองค์กรนอกภาครัฐที่วิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจในแง่มุมของความยุติธรรมและความเท่าเทียมทางสังคมได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้ชายในกลุ่มอัชเคนาซิมนั้นเฉลี่ยแล้วมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่งคั่งกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยมีรายได้มากกว่ารายได้เฉลี่ยของประเทศร้อยละ 33 ในขณะที่ประชากรอิสราเอลเชื้อสายอาหรับได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่าค่าจ้างเฉลี่ยร้อยละ 33 (Fisher, 2012) นอกจากนี้แล้ว อิสราเอลยังไม่เคยมีนายกรัฐมนตรีที่มาจากกลุ่มมิซราฮิมเลย และในวงการวิชาการผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงและเป็นนักวิชาการที่ดำรงตำแหน่งสูงที่มาจากกลุ่มอัชเคนาซิมมีสัดส่วนสูงกว่ามิซราฮิมอย่างมาก แต่ในขณะที่สัดส่วนของนักโทษนั้นเป็นไปในทางตรงกันข้าม (Heller, 2015)

Danahar (2015, 190-2) อธิบายว่าหากใช้เกณฑ์ความเชื่อทางศาสนาเป็นตัวตั้ง จะสามารถแบ่งชาวยิวได้คร่าวๆ ออกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มแรก คือกลุ่มยิวฆราวาส (*secular Jews*) ซึ่งคนยิวส่วนใหญ่ในประเทศจะจัดอยู่ในกลุ่มนี้ คนพวกนี้เรียกตัวเองว่าไซออนนิสต์ (*Zionist*) คือเป็นผู้ที่เชื่อในสิทธิของชาวยิวที่จะมีดินแดนเป็นของตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเชื่อในการก่อตั้งรัฐอิสราเอล และชาวยิวทั่วโลกมีสิทธิ์ที่จะมาตั้งรกรากและอยู่อาศัยในดินแดนแห่งนี้ กลุ่มนี้ไม่ใช่กลุ่มที่เคร่งศาสนา และเลือกที่จะปฏิบัติตามหลักตามศาสนาเฉพาะข้อที่สามารถเอามาปรับในชีวิตประจำวันได้ เห็นได้อย่างชัดเจนในเมืองศูนย์กลางธุรกิจอย่างเทลอาวีฟ แม้แต่

วันสะบาโต (*Sabbath*)³ ที่ตามหลักศาสนาแล้วต้องเป็นวันพักผ่อนโดยที่กำหนดไว้คือตั้งแต่ดวงอาทิตย์อัสดงในเย็นวันศุกร์จนถึงเวลาเดียวกันในเย็นวันเสาร์ ก็ยังมีการดำเนินธุรกิจ เปิดร้านรวงต่างๆ เหมือนวันปกติทั่วไป แต่ก็มีควมพยายามปฏิบัติตามกฎหมายทางศาสนาในแง่ที่ว่าในวันเวลาดังกล่าว ห้ามประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับไฟ ทั้งนี้หมายรวมถึงไฟฟ้าด้วย ฉะนั้นการกดปุ่มเปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ หรือแม้แต่การติดเครื่องยนต์ของรถก็เป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้ ยิวกลุ่มนี้จึงนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยตั้งค่าเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ให้เปิด-ปิดอัตโนมัติตามเวลาที่ต้องการ โดยในวัน *Shabbat* ลิฟท์ก็จะหยุดทุกชั้น คนจะได้ใช้บริการได้โดยไม่ต้องกดปุ่ม เทคโนโลยี “หน้าจอแบบสัมผัส” (*touch-screen*) ก็ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อ “ปรับวิถีชีวิตให้เป็นไปตามหลักศาสนา” หรืออีกแง่มุมหนึ่งก็เป็นการ “เสี่ยงบาป” นั่นเอง

กลุ่มต่อไป คือ กลุ่มยิวออร์ทอดอกซ์ (*Orthodox Jews*) กลุ่มคนเหล่านี้มองว่าตัวเองคือ ไฮออนนิสต์ผู้เคร่งศาสนา หรือภาษาฮีบรูคือ *Dati Leumi* ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า *National Religious* พวกเขาเชื่อในรัฐอิสราเอลแต่ในขณะเดียวกันก็ใช้ชีวิตแบบเคร่งศาสนา (ด้านวิถีชีวิตอาจคล้ายคลึงกลุ่มที่สามคือ พวกอัลตราออร์ทอดอกซ์) เช่น ผู้หญิงก็มักจะคลุมผม แต่ผ้าคลุมผมก็สามารถเป็นสีต่างๆ ตามสมัยนิยมได้ ผู้ชายก็จะแต่งกายด้วยชุดสากลทั่วไปแต่ก็จะมีพู่ห้อยใต้เสื้อ (ภาษาฮีบรูเรียกว่า *tzitzit*) เพื่อแสดงความเคร่งศาสนา นอกจากนี้ก็จะใส่สัญลักษณ์อื่นๆ ที่แสดงความเป็นยิวเช่น หมวกเล็กๆ ที่เรียกว่า *kippa*⁴ เป็นต้น ลักษณะที่กลุ่มที่สองนี้มีเหมือนกับกลุ่มแรกก็คือ ผู้หญิงและผู้ชายจากทั้งสองกลุ่มจะทำงานประกอบ

³ วันสะบาโตหรือ Sabbath เป็นวันสำคัญทางศาสนาจากพันธสัญญาเดิม โดย Sabbath แปลว่า “พัก” ซึ่งมาจากความเชื่อตามพระคัมภีร์ที่ว่า พระเจ้าสร้างโลก 6 วัน และพักในวันที่ 7 ฉะนั้นมนุษย์จึงควรกระทำตาม สะบาโตจึงถือว่าเป็นวันบริสุทธิ์ ห้ามทำกิจกรรมใดๆ

⁴ ชนิดของ Kippa ที่ผู้ชายชาวยิวใส่นั้น สามารถบ่งบอกจุดยืนทางการเมืองของผู้สวมใส่ได้ด้วย เช่น คนที่ใส่ Kippa แบบถัก มักจะเป็นพวก *National Religious Jews* (กลุ่มที่สอง) แต่ถ้าเป็น Kippa แบบถักแต่ใหญ่ขึ้น มักจะถูกสวมใส่โดยพวกเคร่งศาสนาและเป็นชาตินิยมสุดโต่ง แต่ถ้าเป็นพวกอัลตราออร์ทอดอกซ์ ก็จะใส่ Kippa สีดำไว้ได้หมวก เพื่อที่เวลาถอดหมวกแล้ว บริเวณหัวจะได้มีอะไรปกคลุมอยู่ เพื่อความถูกต้องตามความเชื่อทางศาสนา

อาซีฟปกติ ได้รับการศึกษาทั้งแบบศาสนาและแบบฆราวาส และเข้ารับการเกณฑ์ทหารเหมือนกัน ส่วนความเป็นชาตินิยมนั้นมีความเข้มข้นแตกต่างกันออกไปตั้งแต่พวกที่ยินดีที่จะรับเขตแดนของอิสราเอลในปัจจุบัน (ไม่มีเวสต์แบงค์และฉนวนกาซ่า) ไปจนถึงกลุ่ม (แต่เป็นส่วนน้อย) ที่เชื่อใน Greater Israel ที่รวมดินแดนของจอร์แดนและคาบสมุทรซีนายเข้าไปด้วย

กลุ่มสุดท้ายที่ดูจะแปลกแยกที่สุดในสังคมอิสราเอลก็คือกลุ่มเคร่งศาสนาสุดโต่ง หรือที่เรียกว่า อัลตราออร์ทอดอกซ์ยิว (Ultraorthodox Jews) หรือ ฮาเรดิม (Haredim) คนเหล่านี้สามารถสังเกตได้อย่างง่ายดายจากวิธีการแต่งตัว ในขณะที่คนทั่วๆ ไปไปมองว่าพวกฮาเรดิมแต่งตัวเหมือนกันหมดนั้น จริงๆ แล้วจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปตามนิกายย่อย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญสำหรับชุมชนฮาเรดิม ก็คือ เขาพยายามใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม ไม่รับความเป็นสมัยใหม่ และที่สำคัญ ไม่ตอบสนองระบบทุนนิยม ในขณะที่พื้นที่ส่วนมากทั่วโลกเปิดรับกระแสแฟชั่นเสื้อผ้า เครื่องประดับต่างๆ กลุ่มคนเหล่านี้มองว่าแฟชั่นเป็นสิ่งที่ไร้สาระที่หันเหความสนใจของคนไปจากพระผู้เป็นเจ้า ในขณะที่อุตสาหกรรมหลักของอิสราเอลคือการผลิตเทคโนโลยีขั้นสูงและในประเทศเองก็มี *Silicon Wadi* (Silicon Valley) บริเวณที่ราบชายฝั่ง (ซึ่งภูมิประเทศคล้ายคลึงกับ Silicon Valley ในแคลิฟอร์เนีย) แต่สำหรับฮาเรดิมแล้วการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแบบไม่จำกัดถือว่าเป็นบาปเนื่องจากอินเทอร์เน็ตมีข้อมูลหลากหลายที่สามารถล่อลวงให้ผู้คนออกห่างจากวิถีทางศาสนาได้ ฉะนั้นผู้ที่เคร่งศาสนาเหล่านี้จึงใช้สิ่งที่เรียกว่า “Kosher phone”⁵ โดย Kosher phone นี้มีตราประทับรับรองจากองค์กรทางศาสนาเรียบร้อยแล้ว ก็คือจะเป็นโทรศัพท์ที่เน้นใช้โทรออกและรับสายเท่านั้น ในปัจจุบันเริ่มมีสิ่งที่เรียกว่า Kosher smart phone ที่มีการออกแบบใหม่ให้เข้าถึงเฉพาะแอปพลิเคชัน (application) ที่องค์กรทางศาสนาให้การยอมรับเท่านั้น นอกจากนี้

5 จริงๆ แล้วคำว่า Kosher จะใช้กับอาหารมากกว่า คือ Kosher food ก็คือ อาหารที่ผ่านกรรมวิธีการผลิตตามหลักศาสนายิว และได้รับการรับรองจากองค์กรทางศาสนาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (คล้ายๆ กับ “ฮาลาล” ในกรณีของศาสนาอิสลาม)

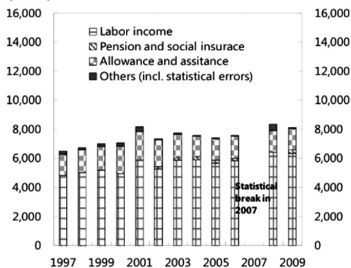
แล้ว ในชุมชนอัลตราออร์ทอดอกซ์ ผู้ชายจะเรียนหนังสือตามหลักสูตรทั่วไปจนถึงอายุสิบสี่ปีและหลังจากนั้นจะเป็นการเรียนหลักศาสนา และผู้ชายฮาราดิมส่วนมากจะไม่ทำงาน แต่เดิมก็จะอาศัยสวัสดิการจากรัฐ แต่เมื่อสวัสดิการเริ่มลดลง หน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวของเหล่าฮาราดิมจึงตกเป็นของผู้หญิง ส่วนผู้ชายมีหน้าที่ศึกษาพระคัมภีร์ โดยกลุ่มนี้มองว่าหน้าที่ดังกล่าวเปรียบได้กับทหารหรือกองทัพที่ช่วยปกป้องเหล่าชาวยิวให้อยู่รอดปลอดภัย เพราะพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้นที่จะเป็นผู้ปกป้องชาวยิวที่แท้จริง ฉะนั้นความพยายามสื่อสารกับพระองค์และเข้าถึงพระองค์จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญมาก การที่เหล่าเหล่านั้นละเลยพระคัมภีร์แล้วออกไปทำงานจึงเป็นเหมือนการ “หนีทหาร” หรือ “ละทิ้งกองทัพ” เพียงแต่ว่านี่คือกองทัพแห่งจิตวิญญาณ ไม่ใช่กองทัพแบบกองทหารที่มีหน้าที่สู้รบทางกายภาพ⁶ (Danahar 2015, 211-2) ฉะนั้นแล้ว เมื่อกลุ่มยิวที่เคร่งครัดศาสนา mong การสู้รบในลักษณะนี้ จึงส่งผลต่อนโยบายของรัฐในเรื่องการเกณฑ์ทหารซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดในส่วนต่อไปเมื่อกล่าวถึงประเด็นความมั่นคงกับการเป็นประชาธิปไตยในอิสราเอล

ประชากรอีกกลุ่มหนึ่งในรัฐยิวที่ต้องถือว่ามีชีวิตเหมือนเป็น “พลเมืองชั้นสอง” ก็คือประชากรอิสราเอลเชื้อสายปาเลสไตน์ ทั้งนี้หมายถึงชาวปาเลสไตน์สัญชาติอิสราเอลที่พำนักอยู่ในเขตแดนอิสราเอลที่ได้รับการรับรองจากนานาชาติ (ไม่ใช่บริเวณเวสต์แบงก์และฉนวนกาซา) ซึ่งโดยมากแล้ว คนเหล่านี้คือผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากครอบครัวที่อยู่อาศัยในบริเวณนี้มาตั้งแต่ก่อนจะมีการก่อตั้งรัฐอิสราเอล และชุมชนปาเลสไตน์นี้ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่ยากจนที่สุด แต่ไม่ได้ด้วยเหตุผลเดียวกับพวกชุมชนเคร่งศาสนาที่เลือกที่จะไม่ทำงาน แต่คนเชื้อสายปาเลสไตน์เหล่านี้เป็นเหยื่อของการถูก “เลือกปฏิบัติ” (discrimination) ดังปรากฏในรายงานของ IMF (2012, 15) ที่แสดงออกมาในแผนภูมิที่ 1

⁶ แต่ปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มอัลตราออร์ทอดอกซ์ยิวที่อาศัยอยู่ในอิสราเอลเท่านั้น ชุมชนชาวยิวเคร่งศาสนาในประเทศอื่นๆ เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการเข้าสู่ตลาดแรงงานใกล้เคียงกับชุมชนอื่นๆ โดยทั่วไป

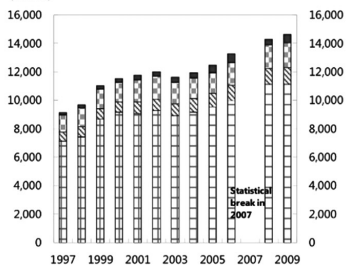
Arab households' income has grown at a much slower pace...

Arab Households - Monthly Income Per Household
(In NIS)

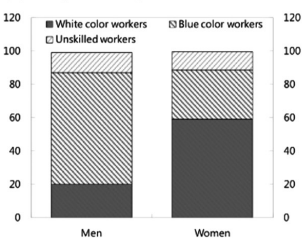
...than Jewish household's income.

Jewish Households - Monthly Income Per Household
(In NIS)

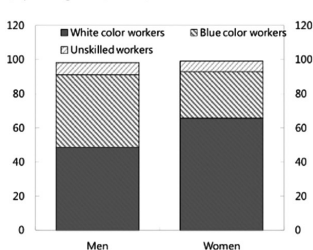
Arab men's job skills are low...

Arab Workers by Occupation
(In percentage share, in 2010)

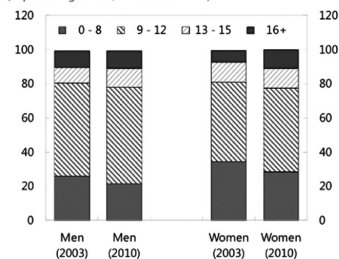
...in particular, compared to Jewish men.

Jewish Workers by Occupation
(In percentage share, in 2010)

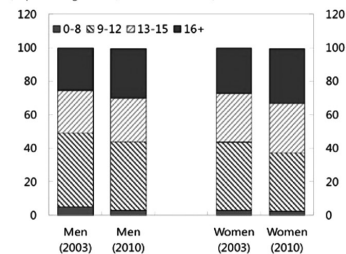
Arabs have raised education attainment, but only slowly...

Arab Workers by Years of Schooling
(In percentage share, in 2003 and 2010)

...especially compared to Jewish workers.

Jewish Workers by Years of Schooling
(In percentage share, in 2003 and 2010)

Sources: Bank of Israel annual reports, and Israeli Central Bureau of Statistics.

แผนภูมิที่ 1

ข้อมูลแสดงความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจระหว่างพลเมืองเชื้อสายยิวและเชื้อสายอาหรับในอิสราเอล

ที่มา file:///C:/Users/User/Documents/Phd/Foreign%20Policy%20Process/Israel/Israel%20%20IMF%20Selected%20Issue%20Paper.pdf

ข้อมูลของกองทุนการเงินระหว่างประเทศแสดงให้เห็นถึงโอกาสทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบระหว่างพลเมืองอิสราเอลเชื้อสายยิวและเชื้อสายอาหรับ ทั้งในแง่ของรายได้ครัวเรือน หลักประกันสังคม และเงินช่วยเหลือที่คนทั้งสองกลุ่มได้รับซึ่งไม่เท่าเทียมกัน ตลอดจนประเภทงานที่ชาวอาหรับจะมีสัดส่วนสูงในประเภทแรงงานไร้ฝีมือ และประเภทงานที่ใช้แรงงาน (blue-collar worker) นอกจากนี้โอกาสทางการศึกษาซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อประเภทของงานก็มีระดับความเหลื่อมล้ำที่สูงมาก จะเห็นได้ว่าชาวยิวมีสัดส่วนประชากรที่ได้รับการศึกษามากกว่า 16 ปี มากกว่าประชากรเชื้อสายอาหรับเป็นเท่าตัว และหากเปรียบเทียบข้อมูลในปี 2003 และปี 2010 การพัฒนาการศึกษาของผู้ชายเชื้อสายอาหรับอยู่ในระดับต่ำ ผู้หญิงมีการพัฒนามากกว่าแต่ก็ยังอยู่ในระดับต่ำหากเปรียบเทียบกับประชากรเชื้อสายยิว ที่น่าสังเกตคือทั้งผู้หญิงเชื้อสายอาหรับและเชื้อสายยิวมีสัดส่วนในการเป็นแรงงาน “ใช้สมอง” (white collar worker) มากกว่าผู้ชาย อย่างไรก็ตาม ในระดับการศึกษาที่เท่ากัน ชาวยิวจะได้รับค่าตอบแทนมากกว่าคนเชื้อสายอาหรับและช่องว่างระหว่างรายได้ยิ่งกว้างขึ้นในหมู่แรงงานที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง ซึ่งข้อมูลตรงนี้สะท้อนให้เห็นถึงการ “เลือกปฏิบัติ” ในการจ้างงานที่เกิดขึ้นต่อคนเชื้อสายอาหรับที่ถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อยในอิสราเอล (IMF, 2012, 6) โดยการเลือกปฏิบัตินี้ ส่วนหนึ่งมาจากความ “แปลกแยก” เนื่องจากคนเชื้อสายอาหรับได้รับการยกเว้นไม่ต้องเกณฑ์ทหาร ฉะนั้นการไม่ได้เข้าไปมีประสบการณ์ร่วมกับชาวยิวในอิสราเอลทั่วไป (เช่นเดียวกับพวกฮาราดิมแต่ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป) จึงไม่ได้มีโอกาสนในการสร้างสายสัมพันธ์และผ่านการขัดเกลาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Danahar, 2015, 218-9)

“อัตลักษณ์” คือปัญหาอีกประการหนึ่งที่มีความซับซ้อนสำหรับชาวอิสราเอลเชื้อสายอาหรับเนื่องจากเขาไม่ได้รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชาวอาหรับปาเลสไตน์ในเขตเวสต์แบงก์และฉนวนกาซ่า เขาไม่ได้ต้องการย้ายไปอยู่ในรัฐปาเลสไตน์ เขามองว่าตัวเองเป็น “ชาวอิสราเอล” ถึงแม้ว่าจะมีปัญหากับการเลือกปฏิบัติของรัฐหรือสังคมโดยรวมแต่ดินแดนที่ปัจจุบันนี้เรียกว่า “อิสราเอล” ก็คือบ้านของเขาเหล่านั้น ฉะนั้นความปรารถนาของ “ฝ่ายขวา” ที่ต้องการจะตกลง

กับปาเลสไตน์เพื่อสลับประชากรชาวยิวที่อยู่ในเขตของปาเลสไตน์ กับชาวอาหรับปาเลสไตน์ที่อยู่ในเขตอิสราเอล จึงเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากคนอิสราเอลเชื้อสายอาหรับเองก็ไม่อยากย้ายไป และชุมชนอาหรับนั้นยอมรับอัตลักษณ์ของรัฐอิสราเอลในฐานะรัฐยิวและรัฐประชาธิปไตย จากคำให้สัมภาษณ์ของ Mohammad Darawshe ผู้บริหาร Abraham Fund Initiative ซึ่งเป็นองค์กรที่สนับสนุนความเท่าเทียมระหว่างชาวยิวและคนเชื้อสายอาหรับในอิสราเอล แสดงให้เห็นว่าในอดีตนั้นอิสราเอลให้ความสำคัญเท่าเทียมกันของทั้งสองอัตลักษณ์ ฉะนั้นจึงยังมีการเปิดพื้นที่ในสังคมและการเมืองให้กับคนที่ไม่ใช่ยิว แต่ในช่วงห้าปีให้หลังมานี้ อิสราเอลให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของการเป็น “รัฐยิว” มากกว่า ทำให้พื้นที่ที่เคยเปิดให้คนกลุ่มอื่นลดน้อยลงรวมถึงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของรัฐอิสราเอลด้วย (Danahar, 2015, 220) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ คำสั่งศาลสูงของอิสราเอลในเดือนมกราคม ปี 2012 ที่อนุญาตให้พลเมืองชาวอิสราเอลที่แต่งงานกับคู่สมรสชาวต่างชาติสามารถพำนักและใช้ชีวิตอยู่ในอิสราเอลได้ยกเว้นคู่สมรสที่มาจากเขตเวสต์แบงก์ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อรักษา “ความมั่นคง” ให้กับรัฐโดยอ้างว่าร้อยละ 14 ของมีออระเบิดพลีชีพที่ก่อการในอิสราเอลนั้นได้รับสัญชาติอิสราเอลจากการแต่งงานและการขอกลับมาอยู่ร่วมกับครอบครัว (family reunification) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วกฎหมายนี้เคยถูกตัดสินให้ตกไปและไม่สามารถมีผลบังคับใช้ได้เนื่องจากขัดกับรัฐธรรมนูญในปี 2006 แต่การกลับคำตัดสินในปี 2012 ทำให้กฎหมายนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (Haaretz, 2012)

จากรายงานขององค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา หรือ OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) อิสราเอลถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงเป็นอันดับต้นๆ ในหมู่ประเทศในกลุ่ม OECD โดยมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (GINI coefficient)⁷ อยู่ที่ 0.360 สูงกว่า

⁷ Gini coefficient หรือค่าสัมประสิทธิ์จีนิ คือตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ โดยมีค่าตั้งแต่ 0 - 1 โดย 0 หมายถึงความเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ และ 1 คือ ความเหลื่อมล้ำอย่างสมบูรณ์

ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.315 (OECD, 2015) และจากเนื้อหาในส่วนนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าความเหลื่อมล้ำนั้นเกิดขึ้นทั้งระหว่างคนยิวด้วยกันเองที่เป็นยิวที่มีที่มาแตกต่างกัน แต่พลเมืองอิสราเอลเชื้อสายอาหรับคือกลุ่มที่ถูกกีดกันมากที่สุดจากทั้งสังคมและนโยบายของรัฐ ตัวอย่างเช่น การออกกฎหมายเพื่อปรับเปลี่ยนการตั้งถิ่นฐานของชาวอาหรับเบดูอินในบริเวณเนเกฟ⁸ (The Bill on the Arrangement of Bedouin Settlement in the Negev) หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า Prawer Plan อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปีซึ่ง Prawer Plan นี้ส่งผลให้มีชาวอาหรับเบดูอินที่ต้องย้ายถิ่นฐานประมาณ 40,000-70,000 คน (Independent, 2013) แต่ในเวลาเดียวกัน รัฐบาลกลับสนับสนุนโดยการเสนอเงินช่วยเหลือเป็นแรงจูงใจให้ชาวยิวรุ่นใหม่ตั้งถิ่นฐานและสร้างชุมชนในบริเวณเดียวกันนั้นในโครงการ “private farms” (Haaretz, 2013) “การเลือกปฏิบัติ” ต่อคนที่ไม่ใช่ยิวดังกล่าวทำให้ความเป็นประชาธิปไตยของอิสราเอลถูกตั้งคำถามตลอดมา แม้ว่าในบางโอกาส รัฐบาลอิสราเอลจะพยายามมีมาตรการบางอย่างเพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำ เช่น ในปี 2010 รัฐบาลได้บรรจุการสอนภาษาอาหรับเข้าไปในโรงเรียนรัฐบาลทุกโรงเรียน แต่หากพิจารณาในแง่คุณภาพแล้ว โรงเรียนอาหรับก็ยังมีคุณภาพด้อยกว่า และมีการ “กีดกัน” ไม่ให้เด็กเชื้อสายอาหรับเข้าเรียนในโรงเรียนของชาวยิว (Freedom House, 2015) ฉะนั้นแล้วการที่อิสราเอลยังยึดถือการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมแบบ “ชาติพันธุ์ชาวยิว” ย่อมไปบั่นทอนความเป็นประชาธิปไตยของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากปัจจัยในเรื่อง “ชาติพันธุ์” ที่ได้อธิบายไปในส่วนนี้แล้ว อีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกันก็คือการที่อิสราเอลคือรัฐที่เผชิญกับปัญหาความมั่นคงมาโดยตลอดทั้งจากเพื่อนบ้านที่ไม่เป็นมิตรและปัญหาปาเลสไตน์ ทำให้ประเด็นความมั่นคงกลายเป็นประเด็นสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่กระทบกับชีวิต

⁸ เนเกฟ (Negev) คือพื้นที่ทางใต้ของประเทศอิสราเอล ซึ่งมีภูมิประเทศส่วนมากเป็นทะเลทรายและกึ่งทะเลทราย

ของประชาชน ฉะนั้นในส่วนต่อไปจะอธิบายถึงปัจจัยด้านความมั่นคงที่ส่งผลต่อคุณภาพประชาธิปไตยของอิสราเอล

ความมั่นคงกับประชาธิปไตยในรัฐยิว

"We don't have American culture here. We are still the process of developing civilian bodies, but for now the whole culture of decision making revolves around the military". -

Michael Herzog (quoted in Tyler, 2012, 9)

ความสัมพันธ์ที่ "ล่งตัว" ระหว่างกองทัพและรัฐบาลพลเรือนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างเสถียรภาพให้กับระบอบการปกครองไม่ว่าจะเป็นเผด็จการหรือประชาธิปไตยก็ตาม ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา การผูกกร่อนและล้มครืนลงของระบอบประชาธิปไตยในหลายๆ ประเทศก็เกิดมาจากการเข้าแทรกแซงของกองทัพในกิจการบ้านเมือง Peter D. Feaver (1996, 151-3) ได้อธิบายปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพและพลเรือนในบริบทของสังคมประชาธิปไตยหรือที่เขาเรียกว่า "civil-military problematique" ว่าประกอบไปด้วยหลักการสองประการที่มีความขัดแย้งกันเอง ประการแรก กองทัพต้องมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะป้องกันและโจมตีในยามที่จำเป็นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ กองทัพต้องเตรียมพร้อมเสมอแม้ในยามที่ดูเหมือนว่าจะไม่มีภัยคุกคามที่ชัดเจน ขนาดและศักยภาพของกองทัพต้องสามารถรับมือกับความรุนแรงของภัยคุกคามได้เพราะมิเช่นนั้นแล้ว การประเมินศักยภาพกองทัพที่ผิดพลาดอาจทำให้รัฐบาลพลเรือนใช้นโยบายที่ส่งผลเสียต่อรัฐได้ หลักการประการที่สองที่มีความขัดแย้งกับประการแรกก็คือ เนื่องจากกองทัพต้องปกป้องประเทศ กองทัพจึงครอบครองอำนาจบังคับ (ทั้งในรูปของอาวุธยุทโธปกรณ์และความชอบธรรมทางด้านกฎหมาย เช่น ในบริบทของการประกาศใช้กฏอัยการศึก เป็นต้น) ทั้งนี้ประเด็นที่ขัดแย้งก็คือบางครั้งกองทัพในฐานะผู้ปกป้องประเทศกลับกลายเป็นผู้ทำลาย หรือก่อดกร่อนสังคมนั้นเสียเองที่ชัดเจนที่สุดคือการเข้าแทรกแซงทางการเมือง ไม่ฟังคำสั่งรัฐบาลพลเรือน แต่

รูปแบบที่แบบเนียนกว่าก็คือการดูดซับทรัพยากรของสังคมเข้าสู่กองทัพจนทำให้งบประมาณที่ต้องนำไปใช้พัฒนาส่วนอื่นๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข สาธารณูปโภคต่างๆ ร่อยหลอลง ฉะนั้นสมการความสัมพันธ์ที่พึงประสงค์ระหว่างกองทัพและพลเรือนก็คือ กองทัพต้องเข้มแข็งเพียงพอที่จะรับกับสถานการณ์ฉุกเฉิน และป้องกันประเทศจากภัยคุกคาม ในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับอำนาจของรัฐบาลพลเรือน และดูดซับทรัพยากรจากสังคมอย่างมีขอบเขตที่เหมาะสม

ในกรณีของอิสราเอลนั้น ประเด็นปัญหาความมั่นคงเป็นประเด็นใหญ่ จากข้อมูลปี 2014 งบประมาณด้านทหารของอิสราเอลอยู่ที่ประมาณ 23,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็น ร้อยละ 5.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงเป็นอันดับสองรองจากซาอุดีอาระเบีย (Forbes, 2015) ประเด็นที่อิสราเอลมองว่าเป็นภัยคุกคามและความท้าทายต่อความมั่นคงของรัฐ ได้แก่ ภัยคุกคามจากอิหร่าน และการหาพันธมิตรเพื่อสร้างระบบความมั่นคงร่วมในภูมิภาค ตลอดจนปัญหาที่อิสราเอลต้องเผชิญมาโดยตลอดตั้งแต่การก่อตั้งรัฐก็คือ ปัญหาปาเลสไตน์ ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่คาบเกี่ยวทั้งการเมืองระหว่างประเทศในแง่ของการเจรจาสันติภาพที่มีสหรัฐอเมริกาและตัวแสดงอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ในส่วนที่กระทบกับความมั่นคงภายในก็คือ ปัญหาปาเลสไตน์เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นอกจากจะเป็นภัยทางกายภาพ เช่น การก่อการร้าย หรือการประท้วงของชาวปาเลสไตน์ ต่อนโยบายของอิสราเอลแล้วบานปลายเป็นความรุนแรงอย่างในเหตุการณ์ที่เรียกว่า อินทิฟาฎะฮ์ (intifada) แล้ว ปัญหานี้ยังทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างอันนำไปสู่ความแตกแยกภายในประเทศ และยังทำให้ชีวิตของคนอิสราเอลต้องวนเวียนอยู่กับประเด็นด้านความมั่นคง ตั้งแต่การเกณฑ์ทหารที่ถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคน (แต่มีข้อยกเว้นในบางกรณี ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป) ไปจนถึงการยอมให้รัฐใช้กฎหมายความมั่นคงที่สืบต่อมาจากสมัยที่อังกฤษยังครอบครองดินแดนบริเวณนี้ โดยมีการต่ออายุกฎหมายดังกล่าวมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 1948 กฎหมายนี้ให้อำนาจกับรัฐบาลที่จะประกาศภาวะฉุกเฉิน (emergency decrees) แก้ไขและเปลี่ยนแปลงกฎหมายบางข้อเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคง และยังไปกว่านั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสามารถที่จะควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้นาน

ถึงหกเดือนโดยไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานการกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมอย่างชัดเจน และภายใต้กฎหมาย Defense (Emergency) Regulations, 1945 เจ้าหน้าที่รัฐสามารถทำการได้อีกหลายอย่างเพื่อเหตุผลของความมั่นคง เช่น ยึดทรัพย์สิน ตรวจค้นบ้าน ที่อยู่อาศัย เซ็นเซอร์ ห้ามไม่ให้ใช้ยานพาหนะ ทบทำลายบ้าน ตลอดจนการประกาศเคอร์ฟิว

ในประเด็นของการเกณฑ์ทหารนั้น พลเมืองชาวอิสราเอลทั้งชายและหญิงต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารทุกคนเมื่ออายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ โดยผู้ชายต้องรับใช้กองทัพเป็นเวลาประมาณ 3 ปี ในขณะที่ผู้หญิงต้องอยู่ในกองทัพเป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปี กลุ่มทางเชื้อชาติที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเกณฑ์ทหารคือชาวอิสราเอลเชื้อสายอาหรับเนื่องจากคู่สงครามที่อิสราเอลต้องรบพุ่งด้วยคือบรรดาคนอาหรับ ด้วยเหตุผลเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกองทัพและป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น จึงให้ขอยกเว้นแก่คนกลุ่มนี้ แต่สำหรับพวกฮะเรดิมนั้นได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารตั้งแต่เริ่มก่อตั้งรัฐมาจนถึงปี 2012 โดยผู้นำทางศาสนาได้ร้องขอต่อเบนกูเรียน นายกรัฐมนตรีคนแรกของอิสราเอลว่าให้ยกเว้นการเกณฑ์ทหารให้กับชาวยิวอัลตราออร์ทอดอกซ์จำนวน 400 คน เพื่อที่พวกเขาเหล่านั้นจะได้ศึกษาพระคัมภีร์ โดยสิ่งที่ทำให้เบนกูเรียนยอมต่อคำร้องขอนั้นก็คือ พวกอัลตราออร์ทอดอกซ์ในยุคแรกๆ ที่อพยพมาจากยุโรปนั้น ส่วนมากคือผู้ที่ “หนีตาย” มาจากนโยบายฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวของพรรคนาซีเยอรมัน และการที่มีผู้ศึกษาศาสนาอย่างจริงจังก็จะช่วยสืบสาน “ความเป็นยิว” ให้มั่นคงและเข้มแข็ง ประกอบกับจำนวนที่ผู้นำศาสนาขอั้นไม่ใช่จำนวนที่มากมายอะไร ฉะนั้นการได้สิทธิยกเว้นของคนกลุ่มนี้จึงเกิดขึ้นตั้งแต่ตอนนั้นเป็นต้นมา แต่ในปี 2012 ผู้ชายในกลุ่มเฮราดิมที่ได้ยกเว้นไม่ต้องเกณฑ์ทหารมีสูงถึง 37,000 คน สาเหตุสำคัญที่ทำให้คนกลุ่มนี้ไม่ต้องการเข้ามาเป็นทหารในกองทัพอิสราเอลคือ พวกอัลตราออร์ทอดอกซ์ยิวนั้นไม่ได้เชื่อในการตั้งรัฐอิสราเอล และกลุ่มที่เคร่งครัดในการตีความพระคัมภีร์อย่างสุดโต่งจะมองว่าการตั้งรัฐอิสราเอลเป็นการดูหมิ่นพระผู้เป็นเจ้า เพราะการได้ดินแดนกลับคืนมาของชาวยิวนั้นจะต้องเกิดจากการกระทำของพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น การที่มนุษย์ไปแทรกแซงโดยการก่อตั้งรัฐขึ้นมาเท่ากับเป็นการลบหลู่พระเกียรติของพระองค์ (Danahar (2015,

184) ในปี 2012 ได้มีการยกเลิกกฎหมาย “Tal Law” ที่ยกเว้นให้ชาวยิวเคร่งศาสนาไม่ต้องเกณฑ์ทหาร โดยศาลสูงสุด (Supreme Court) ได้ตัดสินว่ากฎหมายดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญของประเทศ เหล่านักการเมืองได้ให้เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ว่า จากสัดส่วนประชากรที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไป จำเป็นต้องมีการปรับปรุงระเบียบในการเกณฑ์กำลังพลเพราะประเทศชาติจำเป็นต้องมีจำนวนทหารที่เพียงพอในกองทัพเพื่อปกป้องประเทศ ที่ฝ่ายการเมืองต้องให้เหตุผลในลักษณะนี้เพราะ “เหตุผลด้านความมั่นคง” เป็นข้อที่สังคมอิสราเอลจะต่อต้านน้อยที่สุด แต่ในขณะที่ฝ่ายกองทัพกลับไม่ได้มองว่านั่นคือเหตุผลด้านความมั่นคง แต่เป็นวิธีหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาของสังคมภายในอิสราเอล โดยเชื่อว่ากองทัพคือสถาบันหนึ่งที่สร้างความมั่นคงภาพให้เกิดขึ้นในสังคมอิสราเอล

การเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพคือสิ่งที่ชาวอิสราเอลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกัน Tyler (2012, 15-7) ได้เสนอว่าการเกณฑ์ทหารหรือการผ่านการรับใช้กองทัพลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ของคนอิสราเอลแม้เขาเหล่านั้นจะออกจากกองทัพมาแล้วก็ตาม โดยอัตลักษณ์ร่วมกันดังกล่าวได้สร้างเครือข่ายสังคม เครือข่ายธุรกิจ และนี่อาจจะเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่สร้างความแปลกแยกและเหลื่อมล้ำให้กับคนอิสราเอลเชื้อสายอาหรับที่กลายเป็น “คนนอก” และไม่ได้อยู่ในเครือข่ายสังคมในลักษณะนี้อย่างที่กล่าวไว้ในรายละเอียดไปในส่วนที่แล้ว

ประเด็นด้านความมั่นคงยังส่งผลต่อคุณภาพของประชาธิปไตยในองค์ประกอบต่างๆ แม้ว่ารายงาน *Freedom in the World* ของ Freedom House⁹ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้ระบุมาโดยตลอดว่าอิสราเอลคือ “ประเทศเสรี” หรือ “free country” แต่ประเด็นปัญหาความมั่นคงซึ่งบางครั้งก็สัมพันธ์กับการดำรงไว้ซึ่งความเป็น “รัฐยิว” ของอิสราเอลได้ส่งผลต่อคุณภาพของแต่ละองค์ประกอบของประชาธิปไตย รายงานของ Freedom House นั้น ใช้เกณฑ์การวัดประชาธิปไตย

⁹ Freedom House คือ องค์กรนอกภาครัฐสัญชาติอเมริกันที่ทำการวิจัยและสนับสนุนประชาธิปไตย เสรีภาพทางการเมือง และสิทธิมนุษยชน จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 1941

จากสองหัวข้อใหญ่คือ “สิทธิทางการเมือง” (political rights) และ “เสรีภาพของพลเมือง” (civil liberties) และให้คะแนนในแต่ละส่วนจาก 1 ถึง 7 โดย 1 คือดีที่สุดและ 7 คือแย่ที่สุด โดยในปี 2015 อิสราเอลได้คะแนนสิทธิทางการเมืองเต็มคือได้ 1 และในส่วนของเสรีภาพของพลเมืองได้ 2 โดยเกณฑ์การให้คะแนนนั้นมีรายละเอียดปลีกย่อยลงไป สิทธิทางการเมืองแบ่งเกณฑ์ย่อยออกเป็นสามประการ ได้แก่ กระบวนการเลือกตั้ง (electoral process) ซึ่งอิสราเอลได้คะแนนเต็มคือ 12 เต็ม 12 เนื่องจาก อิสราเอลมีระบบการเลือกตั้งที่มีเสถียรภาพและเป็นกลไกถาวรในการเปลี่ยนรัฐบาล และการเลือกตั้งก็เป็นไปด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส เกณฑ์ที่สอง พหุนิยมและการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political pluralism and participation) ได้ 14 เต็ม 16 ในด้านนี้ อิสราเอลเป็นระบบหลายพรรคการเมือง (multiparty system) แต่มีข้อห้ามไม่ให้จัดตั้งพรรคการเมืองที่มีแนวคิดต่อต้านความเป็น “รัฐยิว” ของอิสราเอล ต่อต้านประชาธิปไตย และสนับสนุนการเหยียดผิว โดยชนกลุ่มน้อยอย่างชาวอิสราเอลเชื้อสายปาเลสไตน์ก็มีผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้งครั้งล่าสุดคือ 12 ที่นั่งจาก 120 ที่นั่ง (สัดส่วนประชากรเชื้อสายปาเลสไตน์คิดเป็นร้อยละ 21) แต่จากประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศ ยังไม่เคยมีพรรคตัวแทนชาวอาหรับได้เข้าร่วมรัฐบาลเลยแม้แต่ครั้งเดียว เกณฑ์ข้อต่อไปคือการทำงานของรัฐบาล ปัญหาคอร์รัปชันของนักการเมืองยังคงเกิดขึ้น เช่นในกรณีของนายกรัฐมนตรีอิสราเอลที่เมื่อเดือนกรกฎาคมปี 2012 ถูกตัดสินว่ามีความผิดในคดีคอร์รัปชันสองคดี เป็นต้น จากสามหัวข้อที่กล่าวไปทำให้อิสราเอลมีคะแนนรวมในส่วนของสิทธิทางการเมือง 36 จาก 40 คะแนน (Freedom House, 2015)

ในส่วนของเสรีภาพของพลเมือง อิสราเอลได้คะแนนรวม 45 จาก 60 โดยในหมวดนี้แบ่งเกณฑ์ในการพิจารณาออกเป็นสี่ประการ ได้แก่ ประการแรก เสรีภาพในการแสดงออกและความเชื่อ (Freedom of Expression and Belief) ได้ 12 คะแนนจากคะแนนเต็ม 16 สื่อมวลชนในอิสราเอลนั้นสามารถวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลได้โดยอิสระ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับดำเนินการโดยเอกชน แต่ที่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มธุรกิจเพียงไม่กี่กลุ่มในประเทศ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตทำได้ง่ายอย่างเสรี อย่างไรก็ตามฝ่ายความมั่นคงมีสิทธิ์ “เซ็นเซอร์” สิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความมั่นคง

และการเซ็นเซอร์เริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ในปี 2011 ยังมีการผ่าน “กฎหมายคว่ำบาตร” หรือ “Boycott Law” เพื่อตอบโต้ปัจเจกหรือกลุ่มคนที่พิสูจน์ได้ว่าตั้งใจคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการศึกษากับอิสราเอลและกลุ่มคนชาวอิสราเอลที่ตั้งรกรากอยู่ในเขตเวสต์แบงก์ กฎหมายดังกล่าวได้ถูกประท้วงและวิพากษ์วิจารณ์เป็นวงกว้างเนื่องจากการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกอย่างชัดเจน และถูกเปรียบเทียบว่าเป็น “ช่วงเวลาที่ย่ำแย่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของสหประชาชาติ” (The Guardian, 2011) ส่วนในประเด็น “เสรีภาพในการนับถือศาสนา” นั้น แม้จะมีการเปิดโอกาสให้นักบวชได้หลากหลาย แต่รัฐบาลอิสราเอลก็ประกาศอย่างชัดเจนว่าอิสราเอลคือ “รัฐยิว” ซึ่งได้สะท้อนออกมาทางนโยบาย เช่น พวกยิวชาเรเดิมได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลอิสราเอล เพื่อที่จะได้ไม่ต้องทำงานและมีเวลาศึกษาพระคัมภีร์ หลักคำสอนศาสนา และสวดมนต์ภาวนา แต่นักวิชาการทางศาสนามุสลิม นักบวชในคริสต์ศาสนา หรือคนที่เคร่งศาสนาออร์ทอดอกซ์กลับไม่ได้รับการสนับสนุนในลักษณะเดียวกัน (Martin, 2011) และหากมี “ความจำเป็น” ทางด้านความมั่นคงก็จะห้ามไม่ให้ผู้แสวงบุญมุสลิมเข้าสักการะศาสนสถาน เช่น ฮะรอม อัล ชารีฟ (Haram al Sharif)¹⁰ ในกรุงเยรูซาเล็ม ดังที่เคยเกิดขึ้นในปี 2014

สิทธิในการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กร (Associational and Organizational Rights) คือเกณฑ์ถัดไป โดยอิสราเอลได้ 10 จาก 12 คะแนน กฎหมายอิสราเอลอนุญาตให้มีการรวมกลุ่มประชาสังคม ตลอดจนการประท้วงโดยสันติ แต่ในปี 2014 ได้มีความพยายามผลักดันให้รัฐสภาผ่านร่างกฎหมาย Likud-Habayit Hayehudi bill ที่จำกัดปริมาณเงินช่วยเหลือที่องค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) สามารถรับจากต่างประเทศ ล่าสุดเมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา รัฐบาลอิสราเอลได้ประกาศยกเลิกสถานภาพทางกฎหมายของกลุ่มเคลื่อนไหวอิสลามทาง

¹⁰ Haram al-Sharif รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งคือ Temple Mount ซึ่งเป็นศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์สำหรับทั้งสามศาสนา คือ จูดาห์ อิสลามและคริสต์ศาสนา

เหนือ (northern branch of the Islamic Movement)¹¹ ด้วยเหตุผลว่ากลุ่มดังกล่าวใกล้ชิดกับฮามาสและกลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) โดยการตัดสินใจเกิดขึ้นหลังจากที่มีการโจมตีกรุงปารีสของกลุ่ม “รัฐอิสลาม” (IS - Islamic State) ฉะนั้นการกระทำดังกล่าวจึงเป็นไปเพื่อเหตุผลด้าน “ความมั่นคง” (Levy, 2015)

เกณฑ์ถัดไปในเรื่องของหลักนิติธรรม (rule of law) อิสราเอลได้ 11 จาก 16 คะแนน ประเด็นที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดในหัวข้อนี้ คือ Emergency Power Law ที่ออกมาตั้งแต่ปี 1979 ที่อนุญาตให้มีการคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้โดยไม่ต้องผ่านการไต่สวน จากข้อมูลของ B'Tselem (The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories) จนถึงปลายปี 2014 มีชาวปาเลสไตน์ 5,528 คนในคุกอิสราเอล และมี 463 คนที่ถูกคุมขังโดยปราศจากการไต่สวนตามกฎหมายที่ได้กล่าวไป ซึ่งจำนวนนี้เพิ่มขึ้นอย่างมากจากปี 2013 ที่มีประมาณ 150 คน และคำสั่งชั่วคราวที่ประกาศใช้ตั้งแต่ปี 2006 ได้อนุญาตให้กักตัวผู้ต้องสงสัยเกี่ยวกับความผิดด้านความมั่นคงเพิ่มขึ้นเป็น 96 ชั่วโมง ซึ่งเป็นสี่เท่าของความผิดทั่วๆ ไปที่สามารถกักตัวไว้ได้เพียง 24 ชั่วโมง และแม้ว่ากฎหมายของกองทัพอิสราเอลจะไม่อนุญาตให้มีการคุมขังเด็กที่อายุต่ำกว่า 12 ปี แต่ก็ยังมีเด็กที่อายุน้อยกว่านั้นอยู่ในคุก จากที่ได้กล่าวไปในส่วนที่แล้วว่า ในชีวิตประจำวันทั่วไป “การเลือกปฏิบัติ” เป็นสิ่งที่ชาวอิสราเอลเชื้อสายปาเลสไตน์ต้องเผชิญในแทบจะทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น การศึกษา ที่อยู่อาศัย การได้รับบริการจากภาครัฐ ซึ่งมีคุณภาพด้อยกว่าประชากรเชื้อสายยิว แต่เมื่อมีปัญหาความมั่นคงเกิดขึ้น เช่น เมื่อความตึงเครียดเกิดขึ้นระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ คนกลุ่มนี้ก็จะตกเป็นเหยื่อในการตอบโต้

¹¹ กลุ่มเคลื่อนไหวอิสลามในอิสราเอล (The Islamic Movement in Israel หรืออีกชื่อหนึ่งคือ Islamic Movement in 48 Palestine) คือกลุ่มเคลื่อนไหวที่สนับสนุนชาวมุสลิมในอิสราเอลในด้านต่างๆ ทั้ง ศาสนา สังคม การศึกษา และการเมือง โดยการเคลื่อนไหวแยกออกเป็นสองกลุ่มหลักๆ คือ กลุ่มทางเหนือ (northern branch) กับกลุ่มทางใต้ (southern branch) โดยกลุ่มทางเหนือนั้นถูกมองว่าเป็น hardliner ที่ปกป้องสิทธิ์ของชาวปาเลสไตน์ รวมทั้งสนับสนุนการใช้กฎหมายศาสนาอิสลาม (Sharia Law) ให้แพร่หลายขึ้นในอิสราเอล

เช่น ในระหว่างความขัดแย้งกับฮามาสในปี 2014 นายลีเบอร์มาน (Lieberman)¹² ที่ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศได้โพสต์ลงในหน้าเฟซบุ๊ก (Facebook) ให้คนอิสราเอลร่วมกันคว่ำบาตรธุรกิจที่มีคนเชื้อสายอาหรับเป็นเจ้าของเพื่อตอบโต้สิ่งที่เกิดขึ้น ข้อมูลที่กล่าวไปในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในเรื่องหลักนิติธรรม ทั้งการใช้อำนาจของภาครัฐอันเกินขอบเขตโดยอ้างความชอบธรรมจากการรักษา “ความมั่นคง” และการ “เลือกปฏิบัติ” ระหว่างคนที่มีเชื้อสายแตกต่างกันโดยรัฐ

เกณฑ์ประการสุดท้าย คือสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (personal autonomy and individual rights) ซึ่งอิสราเอลได้คะแนนเท่ากับเกณฑ์ที่แล้ว คือ 11 จาก 16 คะแนน ด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคง การเข้าถึงสถานที่ราชการค่อนข้างใช้เวลานานเพราะต้องผ่านมาตรการตรวจค้นเพื่อความปลอดภัย จุดตรวจที่บริหารจัดการโดยกองทัพในเขตเวสต์แบงก์ซึ่งมีมากกว่า 500 จุดนั้น เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของชาวปาเลสไตน์ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การไปมาหาสู่ระหว่างญาติมิตรของชาวอาหรับที่อยู่ในเขตอิสราเอลและเขตเวสต์แบงก์ก็เต็มไปด้วยความยากลำบาก จากกำแพงที่สูง 25 ฟุต มีความยาว 400 ไมล์ (ประมาณ 700 กิโลเมตร) ล้อมไปด้วยรั้วไฟฟ้าและรั้วลวดหนาม หอคอยที่มีพลแม่นปืนประจำอยู่ ที่รัฐบาลอิสราเอลสร้างขึ้นเพื่อกันดินแดนอิสราเอลออกจากเขตเวสต์แบงก์เพื่อปกป้องประชาชนชาวอิสราเอลให้ “ปลอดภัย” จากการก่อการร้ายและระเบิดพลีชีพ (Martin, 2011)

แม้ว่าตามเกณฑ์ขององค์กรอย่าง Freedom House จะจัดให้อิสราเอลอยู่ในกลุ่มของ “ประเทศเสรี” แต่ทั้งกฎหมายและการปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นในสังคมอิสราเอลนั้นยังคงมีหลายแง่มุมที่ไม่เป็นประชาธิปไตย โดยอุปสรรคขัดขวางประชาธิปไตยที่สำคัญ ก็คือ เหตุผลด้านความมั่นคงและการดำรงไว้ซึ่งความเป็นรัฐยิวของอิสราเอล จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “เหตุผลด้านความมั่นคง” ถูกใช้เป็นข้ออ้างหลักในการทำการใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของ

¹² ปัจจุบัน Avigdor Lieberman ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของอิสราเอล

ปัจเจกหรือการรวมตัวกันของกลุ่มต่างๆ ตลอดจนความเป็น “รัฐยิว” ที่มาพร้อมกับการเลือกปฏิบัติ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก ความไม่เท่าเทียมในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา คุณภาพชีวิต ระหว่างชาวยิวและพลเมืองอิสราเอลเชื้อสายอาหรับ ตลอดจนชาวปาเลสไตน์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเวสต์แบงก์และฉนวนกาซาที่อิสราเอลยังคงยึดครองอยู่ ประชาธิปไตยของอิสราเอลในปัจจุบันเหมือนเป็นประชาธิปไตยเฉพาะของคนเชื้อสายยิว เพราะสิทธิที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ในทางปฏิบัติแล้วเป็นสิทธิที่ชาวยิวเป็นผู้ใช้ เช่น การประท้วงรัฐบาลโดยสันติทั้งในเรื่องปัญหาเศรษฐกิจ หรือประเด็นความมั่นคงดังที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามเลบานอนในปี 1982 แต่คนปาเลสไตน์ในเขตเวสต์แบงก์ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคง

จากเนื้อหาที่กล่าวไปจะเห็นได้ว่าเมื่อประเด็นความมั่นคงกลายมาเป็นประเด็นหลักของประเทศ กองทัพจึงเข้ามามีบทบาททางการเมืองและการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างสูง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกองทัพและพลเรือนจึงมีผลโดยตรงต่อการเมืองอิสราเอล Barak & Sheffer (2007, 2-6) ได้สรุปรวบรวมวิวัฒนาการของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพลเรือนและกองทัพว่ามีแนวทางหลักๆ อยู่ทั้งหมด 3 แนวทางด้วยกัน โดยแนวทางแรก ถูกเรียกว่า แนวทางดั้งเดิม (Traditional Approach) ซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการศึกษาการเมืองอิสราเอลมาจนถึงทศวรรษ 80 ที่พิจารณาความสัมพันธ์ในเชิงสถาบันที่เป็นทางการระหว่างกองทัพและพลเรือนโดยเสนอว่าพลเรือนและกองทัพคือระบบย่อย (subsystem) สองระบบที่แยกออกจากกัน และในปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันนั้น พลเรือนคือฝ่ายที่มีอำนาจนำ แต่เนื่องจากประเด็นปัญหาความมั่นคงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ ทำให้ขอบเขตของระบบย่อยทั้งสองเริ่มจางจนทำให้กองทัพสามารถเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจการของพลเรือนและมีบทบาทในการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง อันเป็นการลดทอนอำนาจของรัฐบาลพลเรือนลงไป แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพก็ยังต้องพึ่งพารัฐบาลพลเรือนทั้งในแง่ของทรัพยากรทั้งทางด้านวัตถุและบุคคล และผู้นำพลเรือนก็สามารถควบคุมและมีอำนาจนำเหนือกองทัพได้ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายทำให้กองทัพมีความเป็นพลเรือนมากขึ้น ฉะนั้นข้อเสนอหลัก

ของแนวทางนี้ก็คืออิสราเอลได้ผ่านกระบวนการสร้างรัฐสมัยใหม่ที่สามารถแบ่งแยกระหว่างฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร และถึงแม้ว่าทั้งสองฝ่ายจำเป็นต้องมาปฏิบัติสัมพันธ์กัน ฝ่ายแรกก็สามารถควบคุมฝ่ายหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้อิสราเอลสามารถดำรงความเป็น “ประชาธิปไตย” ไว้ได้อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

แนวทางที่สองซึ่งก็คือ “แนวทางวิพากษ์” (Critical Approach) ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมในการศึกษาการเมืองอิสราเอลในช่วงทศวรรษ 80 และ 90 โดยส่วนที่คล้ายคลึงกับแนวทางแรกคือยังมองว่าทั้งสองส่วนคือพลเรือนกับทหารนั้นแยกกันอย่างชัดเจน แต่ที่แตกต่างอย่างชัดเจนคือ นอกจากแนวทางนี้จะสนใจศึกษาปัจจัยที่นอกเหนือจากสถาบันที่เป็นทางการแล้ว แนวทางวิพากษ์ยังไม่ได้มองว่าระบบย่อยทั้งสองมีความเป็นเอกภาพภายใน และเมื่อขอบเขตระหว่างสองฝ่ายเริ่มเลือนราง รูปแบบปฏิสัมพันธ์ที่ออกมาก็ไม่ได้มีความตายตัวว่าฝั่งใดต้องมีความน่าสนใจ แต่ชี้ให้เห็นว่ากองทัพเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลพลเรือนตั้งแต่เหตุการณ์ “สงครามหกวัน” ในปี 1967 และการที่กองทัพอิสราเอลสามารถขยายอาณาเขตเข้าไปในเวสต์แบงก์และฉนวนกาซา และทางใต้ของเลบานอน (ซึ่งถอนการยึดครองออกไปตั้งแต่ปี 2000) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อมุมมอง (perception) ของผู้นำต่อประเด็นปัญหาปาเลสไตน์ ในขณะที่แนวทางแบบดั้งเดิมมองว่ากองทัพมีความเป็นพลเรือนมากขึ้น แนวทางนี้กลับเสนอว่า เมื่ออิสราเอลต้องเผชิญกับความท้าทายด้านความมั่นคงอยู่ตลอดเวลาเช่นนี้ กองทัพที่ประกอบไปด้วยทหารมืออาชีพที่รับใช้กองทัพมายาวนานเป็นสิ่งที่จำเป็นและคนเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจประเด็นสำคัญๆ เช่น ขนาดของกองทัพ งบประมาณ ตลอดจนการทำสงคราม ประการสุดท้ายที่สำคัญที่แนวทางนี้ชี้ให้เห็นก็คือการที่ทหารเกษียณอายุจำนวนไม่น้อยเข้ามาสู่ในวงการการเมือง ซึ่งนี่ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความคิดแบบ “ทหาร” มีผลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลพลเรือนเป็นอย่างยิ่ง

แนวทางที่สาม คือแนวทางวิพากษ์ใหม่ (New Critical Approach) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวการศึกษาแบบหลังสมัยใหม่ในสังคมศาสตร์ ซึ่งปฏิเสธการศึกษาตามแนวทางทฤษฎี civil-military relations แบบสองแนวทางแรกแต่ให้

ความสำคัญกับปัจจัยด้านวัฒนธรรมของสังคมอิสราเอล และวิพากษ์วิจารณ์ความอ่อนแอของภาคประชาสังคมที่ส่งผลให้หน่วยงานด้านความมั่นคงมีอำนาจนำในการกำหนดพฤติกรรมของรัฐ นอกจากนี้ยังวิพากษ์ข้อเสนอของแนวทางก่อนๆ ที่พยายามหลีกเลี่ยงไม่เรียกอิสราเอลว่าเป็น “รัฐทหาร” (garrison state) “สังคมนักรบ” (praetorian society) แต่ใช้คำว่า “ชาติติดอาวุธ (nation-in-arms) และ “ประชาธิปไตยกองทัพ” (military democracy) แทนนั้นเป็นความพยายามที่จะปกปิดความเป็นจริงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศ อย่างไรก็ตาม แนวทางวิพากษ์ใหม่นี้อธิบายผลกระทบในการมีอำนาจนำของฝ่ายความมั่นคงต่อสังคมอิสราเอลอย่างแตกต่างหลากหลาย ซึ่งหนึ่งในผลกระทบที่ส่งผลให้สังคมอิสราเอลยังดำรงความเป็น “ประชาธิปไตย” (ที่มีปัญหาด้านคุณภาพ) ได้จนถึงปัจจุบัน ก็เป็นเพราะว่าสังคมอิสราเอลซึ่งก็คือประชาชนส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับประเด็นด้านความมั่นคง เชื่อมั่นในรัฐบาลและกองทัพ ตลอดจนไม่ได้มองว่ามีความบกพร่องของประชาธิปไตยในบางแง่มุม เช่น การเลือกปฏิบัติกับชนกลุ่มน้อย เป็นปัญหาใหญ่ในสังคม ดังแสดงในตารางที่ 1-4 ดัชนีชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยของอิสราเอลในปี 2012 (Jewish Virtual Library, 2013)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของคนอิสราเอลต่อระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ

	2003	2004	2005	2006	2009	2010	2011	2012
เป็นประชาธิปไตยมากเกินไป	4.9	9.6	8.1	4.6	7.2	6.8	7.6	8.0
เป็นประชาธิปไตยมากเกินไป	15.5	16.2	15.3	12.5	18.7	20.3	16.8	16.0
เป็นประชาธิปไตยกำลังพอดี	46.2	29.7	39.4	36.5	32.8	34.0	34.1	42.4
ยังเป็นประชาธิปไตยไม่พอ	25.5	34.2	29.0	34.1	27.3	29.0	27.5	26.6
ยังขาดความเป็นประชาธิปไตยอย่างมาก	7.3	8.7	7.2	11.5	10.4	6.6	11.8	4.7
ไม่มีความเห็น	0.6	1.6	1.0	0.8	3.6	3.2	2.2	2.3

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของคนอิสราเอลต่อข้อความที่ว่า “คนอาหรับเชื้อสายอิสราเอลถูก “เลือกปฏิบัติ” ในสังคม”

	2003	2004	2005	2006	2009	2010	2011	2012
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	27.4	23.8	21.9	27.4	20.8	27.3	36.0	29.8
ไม่เห็นด้วย	17.1	10.8	21.7	18.1	22.4	19.7	20.3	17.2
เห็นด้วย	30.2	30.6	26.0	25.0	24.9	24.4	17.7	27.0
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	24.9	32.3	29.2	28.3	27.9	25.6	22.6	22.7
ไม่มีความเห็น	0.4	2.5	1.2	1.2	4.0	3.0	3.4	3.3

ตารางที่ 3 ความเชื่อมั่นของชาวอิสราเอลต่อสถาบันต่างๆ

	2003	2005	2007	2009	2011	2012
กองทัพ (IDF)	91.8	90.5	87.3	86.8	91.6	91.0
ศาลสูงสุด (Supreme Court)	83.6	76.3	77.0	68.5	81.7	86.7
ตำรวจ	85.0	80.3	67.3	65.3	77.9	82.2
รัฐสภา (Knesset)	79.9	57.5	65.4	67.0	79.0	78.8
รัฐบาล	80.0	72.9	60.4	66.4	76.6	79.3
สื่อมวลชน	71.8	75.3	72.0	68.5	74.5	72.4
พรรคการเมือง	65.7	49.2	53.1	59.5	68.3	64.6

ตารางที่ 4 ความเห็นของชาวอิสราเอลต่อการห้ามวิพากษ์วิจารณ์อิสราเอลอย่างรุนแรงในที่สาธารณะ

	2007	2008	2009	2011	2012
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	19.5	15.8	23.0	22.4	32.4
ไม่เห็นด้วย	24.4	24.7	18.0	23.6	15.1
เห็นด้วย	21.8	21.5	19.3	23.3	19.8
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	12.0	12.4	35.4	27.5	28.8
ไม่มีความเห็น	3.8	5.8	4.3	3.2	3.9

จากข้อมูลในตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าประชากรอิสราเอลส่วนมากไม่ได้มองว่าปัญหาเรื่อง “ระดับความเป็นประชาธิปไตยที่ไม่เพียงพอ” เป็นปัญหาใหญ่ในประเทศ โดยค่าเฉลี่ยของจำนวนผู้ที่ตอบว่า “เป็นประชาธิปไตยในระดับที่พอดี” คือ ร้อยละ 36.89 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับคำตอบอื่นๆ แต่ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มคนที่คิดว่าประเทศเป็นประชาธิปไตยมากเกินไปก็คือคนที่มองปัญหาในคนละด้าน และต้องการให้ประเทศลดความเป็นประชาธิปไตยลง ฉะนั้นหากนำคะแนนของคนที่เลือกสามคำตอบแรก คือ เป็นประชาธิปไตยเกินไปอย่างมาก เป็นประชาธิปไตยเกินไป และเป็นประชาธิปไตยกำลังพอดี มาหาค่าเฉลี่ยก็จะได้สัดส่วนสูงถึงร้อยละ 60.4 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่คิดว่ายังเป็นประชาธิปไตยไม่พอซึ่งมีเพียงร้อยละ 37.68 เท่านั้น ส่วนในตารางที่สองนั้น เป็นการสำรวจทัศนคติของคนอิสราเอลต่อปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติของประชาชนเชื้อสายอาหรับ หากแบ่งคำตอบออกเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มที่เห็นด้วย (“เห็นด้วย” รวมกับ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”) กับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย (“ไม่เห็นด้วย” รวมกับ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”) ก็จะพบว่าค่าเฉลี่ยของคำตอบจากปีที่ทำการสำรวจนั้นใกล้เคียงกันอย่างมาก กล่าวคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยว่าคนอาหรับถูกเลือกปฏิบัตินั้นมีร้อยละ 45.98 ส่วนกลุ่มที่เห็นด้วยว่าปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจริงมีสัดส่วนร้อยละ 51.54

จากตารางที่ 3 ที่เป็นการสำรวจความเชื่อมั่นเกี่ยวกับสถาบันต่างๆ ในอิสราเอล ก็จะพบว่าสถาบันที่ได้รับความเชื่อมั่นมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 89.83 ก็คือกองทัพอิสราเอลนั่นเอง รองมาคือศาลสูงสุด ได้สัดส่วนความเชื่อมั่นร้อยละ 78.97 และสถาบันตำรวจก็เป็นสถาบันด้านความมั่นคงอีกสถาบันหนึ่งที่ได้รับ ความเชื่อมั่นคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.33 ฉะนั้นแล้วความเชื่อมั่นในกองทัพที่สูงเกือบร้อยละ 90 นั้นแสดงให้เห็นความสำคัญของประเด็นความมั่นคงในสังคมอิสราเอลอย่างชัดเจน และในตารางสุดท้าย เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิในการแสดงความคิดเห็น โดยคำถามคือ ท่านเห็นด้วยกับการห้ามวิพากษ์วิจารณ์อิสราเอลอย่างรุนแรงในที่สาธารณะหรือไม่ ค่าเฉลี่ยของคำตอบของทั้งสองฝ่ายนั้นใกล้เคียงกันมาก ฝ่ายที่เห็นว่าควรปล่อยให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ได้ก็คือฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับคำพูดข้างต้น มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.78 ส่วนฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรปล่อย

ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.36 โดยความเห็นตรงนี้สะท้อนความคิดเห็นสาธารณะของชาวอิสราเอลที่แตกต่างกันในเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกอย่างชัดเจน

การที่ “ความมั่นคง” ยังคงเป็นประเด็นหลักในสังคมอิสราเอลเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การผลักดันให้ประเทศมุ่งหน้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นในแง่ของการให้สิทธิต่อประชาชนทุกคนโดยเท่าเทียมนั้นไม่เกิดขึ้น ทศนคติดังกล่าวยังได้รับการเสริมแรงจากการกำหนดให้อิสราเอลเป็น “รัฐยิว” การกำหนดศาสนาและเชื้อชาติแห่งชาติในลักษณะนี้เป็นการ “กีดกัน” คนกลุ่มอื่นโดยใช้สถาบันของรัฐเป็นเครื่องมือ ฉะนั้นแล้วหากต้องการเป็นประชาธิปไตยที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง อิสราเอลต้องให้ความสำคัญกับความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าความเป็นรัฐยิว อีกทั้งต้องแก้ไขปัญหาข้อพิพาทกับปาเลสไตน์ให้ได้เพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยข้ออ้างด้านความมั่นคง และมีความสัมพันธ์กับปาเลสไตน์บนพื้นฐานของความเป็นรัฐเอกราช ส่วนทางด้านการเมืองภายใน รัฐต้องปกป้องสิทธิของประชากรไม่ว่าจะมีเชื้อสายใดอย่างเท่าเทียมโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับการจัดระเบียบสังคมที่จะสามารถบูรณาการคนทุกเชื้อชาติให้อยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความเป็น “พลเมืองอิสราเอล” ที่มีศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกัน เพื่อให้อิสราเอลมีการปกครองโดยใช้หลัก “นิติธรรม” อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืนต่อไปในกรณีของอิสราเอล

บรรณานุกรม

- Barak, O. & Sheffer, G. (2007). The Study of Civil-Military Relations in Israel : A New Perspective. **Israel Studies**, 12(1), 1-27.
- Danahar, P. (2015). **The New Middle East : The World After Arab Spring** (revised edition). London : Bloomsbury.
- Diamond, L. (2015). “Facing Up to the Democratic Recession.” **Journal of Democracy**, 26(1), 141-155.

- Feaver, P. D. (1996). The Civil-Military Problematique : Huntington, Janowitz and the Question of Civilian Control. **Armed Forces & Society**, 23(2), 149-178.
- Fisher, G. (2012). Israel's middle class erodes amid growing wage disparity, report shows. **The Times of Israel**. Retrieved May 28, 2016, from <http://www.timesofisrael.com/israels-middle-class-erodes-amind-growing-wage-disparity-report-shows/>.
- Freedom House. (2015). **Freedom in the World : Israel**. Retrieved May 27, 2016 from <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/israel>.
- Forbes. (2015). **The Biggest Military Budgets As A Percentage Of GDP**. Retrived May 30, 2016 from <http://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2015/06/25/the-biggest-military-budgets-as-a-percentage-of-gdp-infographic-2/#2fd088a24064>.
- Fukuyama, F. (2015). "Why is Democracy Performing So Poorly?." **Journal of Democracy**, 26(1), 11-20.
- Haaretz. (2012). **Supreme Court Thrusts Israel Down the Slope of Apartheid**. Retrieved May 28, 2016 from <http://www.haaretz.com/supreme-court-thrusts-israel-down-the-slope-of-apartheid-1.407056>.
- Haaretz. (2013). **Discrimination Against Israeli Arabs Still Rampant, 10 Years On**. Retrieved May 28, 2016 from <http://www.haaretz.com/opinion/premium-1.550152>.
- Heller, A. (2015). How ethnic tensions helped fuel Netanyahu's victory : visceral election campaign exposed long time rift between Ashkenazi, Mizrahi voters many thought had long subsided. **The Times of Israel**. Retrieved May 28, 2016, from <http://www.timesofisrael.com/how-ethnic-tensions-helped-fuel-netanyahus-victory/>.

- IMF. (2012). **Israel : Selected Issues Paper** (Report No. 12/71). Washington D.C.: International Monetary Fund. Retrieved May 27, 2016 from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2012/cr1271.pdf>.
- Independent. (2013). **'This is our land' : Protests at plan to remove Bedouins from ancestral villages**. Retrieved May 28, 2016 from <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/this-is-our-land-protests-at-plan-to-remove-bedouins-from-ancestral-villages-8748966.html>.
- Jewish Virtual Library. (2013). **Israeli public opinion polls : attitudes towards democracy in Israel**. Retrieved May 27, 2016 from http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/ispo.html.
- Jones, C. & Murphy, E. C. (2002). **Israel : Challenges to Identity, Democracy and the State**. London : Routledge.
- Levy, G. (2015). Another crack in Israeli democracy. **Middle East Eye**. Retrieved May 27, 2016 from <http://www.middleeasteye.net/columns/another-crack-israeli-democracy-741081490>.
- Martin, J. D. (2011). Speech in Israel is not free : there is more to democracy than just holding regular elections. **Columbia Journalism Review**. Retrieved May 27, 2016 from http://www.cjr.org/behind_the_news/speech_in_israel_is_not_free.php.
- OECD, (2015). **In It Together : Why Less Inequality Benefits All**. **OECD Publishing Paris**. Retrieved May 28, 2016 from http://www.oecd-ilibrary.org/employment/in-it-together-why-less-inequality-benefits-all_9789264235120-en.

- The Guardian. (2011). **Israel's ban on boycotts faces legal challenge from civil rights group**. Retrieved May 27, 2016 from <http://www.theguardian.com/world/2011/jul/12/israel-ban-boycott-legal-challenge>.
- Tyler, P. (2012). **Fortress Israel : The Inside Story Of The Military Elite Who Run The Country—And Why They Can't Make Peace**. New York : Farrar, Strauss and Giroux.
- Yiftachel, O. (1997). "Israeli Society and Jewish-Palestinian Reconciliation : 'Ethnocracy' and Its Territorial Contradictions." **Middle East Journal**, 51(4), 505-519.